

ДО
ГОСПОЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ КЪМ
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

СТ А Н О В И Щ Е

на подписаните по-долу съдии

по Законопроект сигн. № 054-01-3/15.01.2020 г.
за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

Уважаема госпожо Александра,

Запознахме се с проект на закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, касаещ употребата на груби или нецензурни думи, обиди или заплахи.

Приветстваме и подкрепяме инициативата, тъй като възможните средства в Гражданския процесуален кодекс за борба с употребата на груби или нецензурни думи, обиди или заплахи към съда и страните към настоящия момент са крайно недостатъчни и неефективни.

Съгласно чл. 57, ал. 2 от Конституцията на Република България не се допуска злоупотреба с права, както и тяхното упражняване, ако то накърнява права или законни интереси на други лица. Конкретните предложения съответстват на това правило. Те са аналогични и на разпоредбата на чл. 35, пар. 3, б. „а“, предл. 3 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС), според която Европейският съд по правата на човека обявява за недопустима всяка индивидуална жалба, когато счете, че тя представлява злоупотреба с правото на жалба, включително поради използването на обиден език в нея. Правото на достъп до съд не е абсолютно право и може да бъде предмет на регулиране от държавите – страни по

ЕКЗПЧОС, при условие че подобна регулация не накърнява правото по същество. Всяко ограничаване на правото на достъп до съд трябва да има законна цел и трябва да бъде пропорционално на тази цел.

Смятаме, че приемането на предложението за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс ще представлява ефективно средство в борбата срещу лица, които използват съдебната система не за съдействие с оглед защита на свои действителни права, а за генериране на огромен обем висящи производства, които да бъдат използвани като трибуна за употребата на груб, нецензурен език, заплахи и обиди към насрещната страна, но най-често към съда като институция.

Необходимо е да се подчертае, че подобна регламентация е напълно допустима и пропорционална по смисъла на ЕКЗПЧОС и съставлява единствената ефективна санкция за правни субекти, които системно използват възможностите на гражданското производство за цели, които се различават от принципите на правовата държава. Поради това държавата следва да предприеме необходимото, за да прекрати злоупотребата с права и то чрез предвиждането на ефикасни средства за противодействие чрез процесуални способности.

За единствено ефективно считаме направеното предложение за незначително изменение на отправени искания от страните в производствата, използващи недопустим език. Всяко друго разрешение, включително и уредба, предвиждаща даването на указания за отстраняване на използваните недопустими изразни средства, би била напълно безполезна и дори би задълбочила обидата към правоприлагащите органи, срещу които най-често е насочено това поведение, което се надяваме, че законодателят няма да допусне. Възприемането на тезата за даване на указания за привеждане на исканията в съответствие с основните принципи на възпитаност дори би навредило, тъй като ще изисква отправянето на указания, каквито при сега действащата уредба са недължими, а това допълнително ще затормози и увеличи продължителността на съответните производства.

Употребата на неприлични и вулгарни думи и изрази е недопустима съгласно действащите морално-етични норми в обществото. Поради това за всеки член на обществото е напълно ясно, че обръщайки се с искане към държавата за съдействие, това искане също следва да спазва моралните

норми, включително по отношение на използвания език, поради което не трябва да съдържа цинизми, закани, клетви, псувни, обиди и други подобни изразни средства. Когато е нарушено подобно морално правило, което е вградено в ценностната система на всеки член на обществото, безпредметно е да се дават указания от съда за спазването му. Указания се дават при нередовност на извършеното действие, за да се осигури нормалното протичане на гражданския процес и приключването му с правилен акт на съответния орган (най-често на съда). В случая не става въпрос за нередовност, а за непристойно, погазващо морално-етичните норми поведение, което е недопустимо от гледна точка на морала, а поради това и на правото, и следва да бъде ефективно санкционирано.

В тази връзка трябва да се посочи и че в теорията на гражданския процес отдавана е възприето разбирането, че злоупотребата с процесуални права, която е забранена съгласно чл. 3 ГПК, води до недействителността на извършеното процесуално действие. Това положение е приложимо особено при употребата на груб и циничен език от страните, тъй като изискването за добросъвестно упражняване на процесуалните им права представлява изискване за съобразяване на поведението на страните с правилата на добрите нрави и цели да морализира гражданския процес (така Сталев, Ж. и др. Българско гражданско процесуално право, девето преработено и допълнено издание, С., 2012, стр. 90 и стр. 239).

Няма никакво съмнение, че съдът, всеки съдия или орган, упражняващ публични функции, не само може да е обект на критика, но и поначало трябва да има по-голям праг на търпимост към критики и негативни мнения. Изразяването на такива мнения и критики е част от свободата на изразяване на мнение. Въпреки това и тази свобода има своите граници. Пределите ѝ са определени в разпоредбата на чл. 39, ал. 2 от Конституцията на Република България, според която това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото. В същия смисъл е и нормата на чл. 10 от ЕКЗПЧОС, според която всеки има право на свобода на изразяването на мнения, но ползването на тази свобода, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество за защитата на морала, както и на репутацията

или на правата на другите, или за поддържане на авторитета и непристрастността на правосъдието.

Предложението не влиза в противоречие с нормите, уреждащи задължението на българската държава да осигури ефективни правни средства за защита – съответно чл. 13 от ЕКЗПЧОС и чл. 47 от Хартата за основните права на Европейския съюз, както и чл. 56 от Конституцията на Република България. Всеки един от посочените източници на правото, уреждащи основни начала на българската правна система, позволява ограничаване на предоставените права, включително урежда задължение за тълкуването на разпоредбите на съответния източник по начин, че упражняването на предоставените права да не представлява злоупотреба с право (чл. 17 ЕКЗПЧОС, чл. 54 от Хартата за основните права на Европейския съюз и чл. 57, ал. 2 от Конституцията на Република България). Всъщност Съдът на Европейския съюз приема, че забраната за злоупотреба с право е един от общите принципи на правото на Европейския съюз, поради което не бива да се допуска субектите да злоупотребяват, като се позовават на правата, предоставени им от нормите на правото на Европейския съюз, но не за постигане на целта на тези норми (напр. Решение на СЕС по дело C-359/16, т. 48 и т. 49).

Поради това считаме, че предложените промени няма да доведат до нарушаване правото на достъп до съд на страните, упражняващи процесуалните си права добросъвестно и съобразно добрите нрави, съответно приемането на предложения проект за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс би могъл да предостави ефективна възможност за справяне с част от проблемите, до които води злоупотребата с процесуални права. Предложенията са в интерес както на съда и останалите органи, упражняващи публични функции в гражданския процес, така и на страните и на обществото като цяло, тъй като те биха допринесли значително за по-бързо и по-ефективно правораздаване.

С уважение: